

Is in Nederland de ‘American Dream’ voor iedereen mogelijk?

Door de combinatie van problemen in gezinnen en opgroeien in een achterstandswijk wordt de opwaartse sociale mobiliteit van sommige jongeren geremd.

Review paper:

Door: Timo Knibbe
Student nr.: 1512617
Organisatie: TU Delft
Voor: Minor: Sociaal duurzame wijk
Fall 2010
Datum: 15-11-2010
Docenten: Frank van Steenberg, Derk
Loorbach en Machiel van
Dorst

Samenvatting:

In dit review paper wordt geprobeerd de stelling; *jongeren die opgroeien in gezinnen met problemen en in achterstandswijken wonen hebben een extra laag toekomstperspectief*, te bewijzen. In de paper worden ten eerste problemen in gezinnen uitgelicht die relevant zijn voor de stelling: opvoeding, armoede en ouderparticipatie schoolprestaties. Ten tweede wordt uitgelegd hoe aspecten van achterstandswijken negatieve effecten kunnen hebben op jongeren: werkloosheid, integratie en sociaal kapitaal, en schoolprestaties. Ten derde worden veronderstellingen gedaan over de wijze waarop de problemen in gezinnen en de aspecten van achterstandswijken elkaar beïnvloeden en versterken. De paper is vooral gebaseerd literatuuronderzoek.

Kernwoorden:

Sociale mobiliteit, gezinsproblematiek, toekomstperspectief, achterstandswijk, opvoedingproblematiek, armoede, schoolprestaties, werkloosheid, integratie, sociaal kapitaal.

Hoofdstuk 1: Inleiding

Aanleiding

Gedurende de minor *Sociaal-Duurzame Wijk* is bij mij de belangstelling ontstaan voor de kansen en mogelijkheden die Nederland biedt. Is alles mogelijk in Nederland, of 'als je voor een dubbeltje geboren wordt, word je nooit een kwartje?' Is 'the American dream' in Nederland mogelijk? Waarschijnlijk zijn veel mogelijkheden er wel, maar is de vraag of kinderen en jongeren ze zullen benutten ongeacht hun afkomst. Natuurlijk zijn er de succesverhalen zoals Marcouch, Albayrak en Aboutaleb. Deze suggereren dat het allemaal mogelijk is in Nederland. Maar succesverhalen zijn de uitzondering op de regel. Betekent dat dan niet dat normaal gesproken, als je opgroeit in een gezin met problemen en in een achterstandswijk, je geen succesvolle toekomst hebt?

Situatie

- Nederland telde 140 achterstandswijken in 2007 (ministerie van wonen, wijken en integratie, 2007). Achterstandswijken kennen veel kansarmen en problemen. Het zijn vaak wijken in verstedelijkte gebieden en aangegroeide voorsteden.
- In Amsterdam en Rotterdam leeft maar liefst 60% van de jongeren in een achterstandswijk (Verwey-Jonker instituut, 2007).
- In Nederland zijn 4 miljoen jongeren (<20 jaar).
- Er zijn 50.000 schooluitvallers per jaar (WWR 2009).
- Er wonen 3,4 miljoen allochtonen in Nederland (CBS, 2010).
- 50% van de bewoners van de grote steden heeft een allochtone achtergrond (CBS, 2010).
- Afhankelijk van de armoede maatstaf die wordt gehanteerd zijn er 150.000 tot 500.000 kinderen die in armoede opgroeien (cijfers 2005/2006). (Otten et al. 2008; Europese Commissie 2008).

Hoofdgedachte

De hoofdgedachte in de paper is: ‘Jongeren die opgroeien in gezinnen met problemen en in achterstandswijken wonen hebben een extra laag toekomstperspectief’

Ondersteunende gedachte

Om deze gedachte te onderzoeken worden eerst relevante problemen in gezinnen behandeld. Opvoeding, armoede en ouderparticipatie komen hier naar voren. Aansluitend worden de relevante problemen en aspecten van achterstandswijken behandeld: werkloosheid, integratie en sociaal kapitaal en schoolprestaties. Vervolgens worden veronderstellingen over versterkende effecten tussen problemen in het gezin en de achterstandswijk aangedragen. Deze zijn onderverdeeld in ‘op straat’, ‘vrijheid’, ‘stigmatisering’ en ‘normen en waarden’. Tot slot komen de conclusies.

Er zijn in Nederland weinig onderzoeken verricht omtrent deze gedachte. F. M. Pinkster wijst hierop en verwijst daarom naar Amerikaans onderzoek. Hier komen twee soorten verklaringen van buurteffecten op de sociale mobiliteit naar voren: structurele en individuele verklaringen. De structurele verklaringen richten zich op de vraagkant van de arbeidsmarkt en de individuele op de aanbodzijde. Waarbij de vraagkant ingaat op processen buiten de wijk en de aanbodzijde ingaat op de inwoners van achterstandswijken zelf. In dit onderzoek staan de jongeren en de sociale mobiliteit centraal. Daarbij wordt met name gekeken naar individuele verklaringen.

Stelling:

Jongeren die opgroeien in gezinnen met problemen en in achterstandswijken wonen hebben een extra laag toekomstperspectief

Doelgroep: *Jongeren die opgroeien in een gezin met problemen en in een achterstandswijk wonen. (specifieke problemen van allochtonen in het kader van de paper worden ook aangeraakt)*

Hieronder ga ik in op de relevante definities in het kader van de stelling.

Achterstandswijk:

“wijken waarin de bevolking grotendeels in sociaal-economische zwakke positie verkeert; lage inkomens, veel uitkeringen, veel etnische minderheidsgroepen; en waarin veel overlast en onveiligheid voorkomt.”(Van Dale)

Probleemgezin:

“Dit gezin heeft problemen, doorgaans fiks en langdurig, en de jeugdzorg heeft problemen met dit gezin, doorgaans ook fiks en langdurig.” (Herman Baartman, 2005)

Multi-probleemgezin:

“Een multi- probleemgezin is een gezin dat kampt met een chronisch complex van socio- economische en psychosociale problemen waarvan de betrokken hulpverleners vinden dat het weerbarstig is voor hulp” (Ghesquire, 1993).

Definitie ‘Gezin met problemen’ ten behoeve van deze paper:

Een gezin met meerdere problemen op het gebied van financiën, opvoeding, Nederlandse taal en integratie.

Toekomstperspectief:

“Vooruitzicht op of mogelijkheden voor de toekomst” (gemeente Rotterdam) . Voor deze paper toegespitst tot: ‘Het vooruitzicht op een succesvolle toekomst op gebied van inkomen, educatie en maatschappelijke status.’

De gedachte is dat ook voor jongeren uit gezinnen met problemen, maar niet per sé zulke ernstige problemen dat het gezin als “probleemgezin” wordt aangemerkt, de stelling opgaat. Het idee van de stelling is dat binnen gezinnen bepaalde problemen spelen en dat door de aspecten van een achterstandswijk een interactie ontstaat die deze problemen kan versterken.

Hoofdstuk 2: Relevante problemen in gezinnen

Voor de stelling relevante problemen in gezinnen zijn problemen die een relatie kunnen hebben met aspecten van achterstandswijken. In de paper heb ik deze problemen in gezinnen opgedeeld in drie hoofditemen: opvoeding, armoede en ouderparticipatie schoolprestaties. Deze drie hoofditemen bleken uit de gelezen literatuur de belangrijkste problemen voor een laag toekomstperspectief.

Opvoeding

Ouders in achterstandswijken kunnen met extreem veel problemen zitten, de ouders weten niet meer waar ze moeten beginnen met het oplossen (Bureau Frontline, 2010). Deze ouders kunnen zo in beslag genomen worden door moeilijkheden dat ze nauwelijks meer aandacht hebben voor opvoeden (Pels, 2010). Geldproblemen zijn veel voorkomende problemen, hierbij komt dat regelmatig een kennisgebrek het oplossen in de weg staat (Frontline, 2010). Het gevolg van het gebrek aan opvoeding is dat de kinderen te veel vrijheid ervaren, op straat terecht komen en minder gecorrigeerd worden.

Allochtone ouders kunnen Nederlandse taalproblemen hebben. Kinderen kunnen als gevolg hiervan met een achterstand op school beginnen. Deze achterstand kan aanhouden tot latere jaren van hun schoolperiode. De kloof tussen de leerlingen kan zelfs groter worden naarmate de tijd verstrijkt. (Coleman, 1966). Een ander effect is dat allochtone kinderen hun ouders vaak moeten helpen met maatschappelijke activiteiten door bijvoorbeeld formulieren in te vullen, brieven voor te lezen en als tolk te fungeren (Pels, 2010). Meisjes moeten gemiddeld vaker vertalen. Ook hebben meisjes meer last van depressies dan jongens. Onderzoek duidt op zowel positieve als negatieve effecten; de kinderen krijgen betere sociale vaardigheden, bouwen een goede vertrouwensrelatie op met hun ouders en doen verantwoordelijkheidsgevoel op. Maar een aangetaste ouder- kindrelatie zorgt ook negatieve gevoelens zoals schaamte. (Buriel, Love & De Ment, 2006)

Jongeren en vooral jongens uit allochtone gezinnen kennen een relatief hoge mate van vrijheid vergeleken met autochtone leeftijdgenoten. Zij zijn minder thuis en participeren minder in georganiseerde vrijetijdsactiviteiten dan Nederlandse leeftijdgenoten. Allochtone ouders houden gemiddeld minder toezicht (Junger, Terlouw & Van der Heijden, 1995; Stevens et al., 2006). “Dit geldt vooral voor Marokkaanse jongens met ouders van de ‘oude’ eerste generatie” (Pels, et al. 2009). Echter, jongere generaties allochtone ouders realiseren zich vaker dat hun kinderen op straat kunnen belanden. Zij hebben gemiddeld minder kinderen en houden meer toezicht.

Jongeren komen ten gevolge van weinig toezicht vaker op straat en kunnen in aanraking komen met ‘marginaliserende leeftijdsgenoten’ (Pels, et al. 2009). Contact met leeftijdsgenoten die niet meer meedoen in de maatschappij kan negatieve invloeden hebben op jongeren.

Ouders kunnen er wel voor kiezen hun kinderen op een autoritaire manier te benaderen. Een autoritaire aanpak kan in achterstandswijken beschermend werken (Leventhal & Brooks-Gunn, 2000). Maar een restrictieve benadering kan jongeren ook in de armen drijven van ‘marginaliserende leeftijdsgenoten’.

Beperking van bewegingsvrijheid heeft, net als een autoritaire aanpak, zowel positieve als negatieve effecten. Jongeren blijven meer binnen, studeren meer en halen betere resultaten (Pels & Dieleman, 2000). Dit positieve studie-effect werkt sterker bij meisjes dan bij jongens. Echter, in allochtone gezinnen kan sprake zijn van beperkte mogelijkheden voor de ontwikkeling van Nederlandse communicatievaardigheden thuis. Wat als gevolg kan hebben dat deze jongeren zich niet goed klaar kunnen maken voor de ‘moderne onderhandelingsmaatschappij’ waarin wij leven. (Pels & Dieleman, 2000).

Armoede

Kinderen zijn oververtegenwoordigd in armoede, zij leven vaker dan volwassenen in armoede (Otten et al. 2008; Europese Commissie 2008). Verondersteld wordt dat armoede mede een belangrijke risicofactor is voor de kwaliteit van de toekomst van kinderen (Jehoel-Gijsbers, 2009).

Arme kinderen kunnen om financiële redenen vaak minder maatschappelijk participeren (Hoff et al. 1997). Hun participatie in de vorm van sport, culturele en recreatieve activiteiten is dus laag. 36 tot 43 procent van arme kinderen (5 – 17 jaar, huishouden < 120% sociaal minimum inkomen) participeert maatschappelijk niet. Dit terwijl van de niet-arme kinderen 12 tot 14 procent niet participeert. “Vooral aan sportdeelname worden dergelijke positieve effecten toegeschreven. Sporten heeft een belangrijke socialiserende invloed, en het zou zowel het *bridging* als *bonding* kapitaal bevorderen; dat wil zeggen: zorgen voor sociale binding zowel *tussen* groepen als *binnen* de eigen groep (Verweel 2007)” (Jehoel-Gijsbers, 2009).

Bovendien hebben arme kinderen vaker psychosociale problemen (Dekovic et al. 1997) en overtreden zij vaker de regels (Rovers, 1998) dan welvarende kinderen (Jehoel-Gijsbers, 2009).

Ouderparticipatie schoolprestaties

Wanneer ouders zich niet bezig houden met de schoolprestaties van kinderen kan dit als risico hebben dat de kinderen een verkeerde richting in slaan. Het uiteindelijke risico komt voort uit de schoolprestaties en niet uit de slechte ouderparticipatie. Maar als ouders zich niet bekommeren om de schoolprestaties zullen kinderen dit ook niet als vanzelfsprekend belangrijk vinden. Scholen klagen dat met name de opkomst van allochtone ouders veel lager is dan die van autochtone ouders (Daal; van, et al. 2002). In dit zelfde onderzoek merkten scholen dat de participatie van allochtone vrouwen soms stopte omdat de allochtone mannen ‘roet in het eten zouden gooien’. Terwijl de participatie van allochtone vrouwen belangrijker is dan die van allochtone mannen. Vrouwen voeden in veel (in Nederland geïmmigreerde) culturen de

kinderen op. Allochtone mannen doen regelmatig niets met de kennis die ze krijgen van scholen.

Belangrijke indicaties voor een aanstaand ‘veelpleger’ (draaideur criminelen) zijn slechte schoolprestaties en spijbelen (Willemen, et al. 2010). “Zitten blijven in de klas blijkt te leiden tot toename van fysieke agressie” (Willemen, et al. 2010). Lage schoolprestaties leiden tot een lagere opleidingswaarde. Die jongeren zullen zich minder gauw druk maken om een strafblad of hun opleiding, omdat deze minder telt in hun toekomst. Ook hebben deze jongeren meer tijd voor hangen met andere (delinquente) jongeren. Hierom mag verwacht worden dat jongeren die op school falen een grotere kans hebben om delinquent gedrag te gaan vertonen (Willemen, et al. 2010). Het is dus belangrijk dat ouders goed op de hoogte blijven van de schoolprestaties van hun kinderen. Als de jongeren eenmaal delinquent zijn, is het vaak al te laat om ze nog te corrigeren (Willemen, et al. 2010).

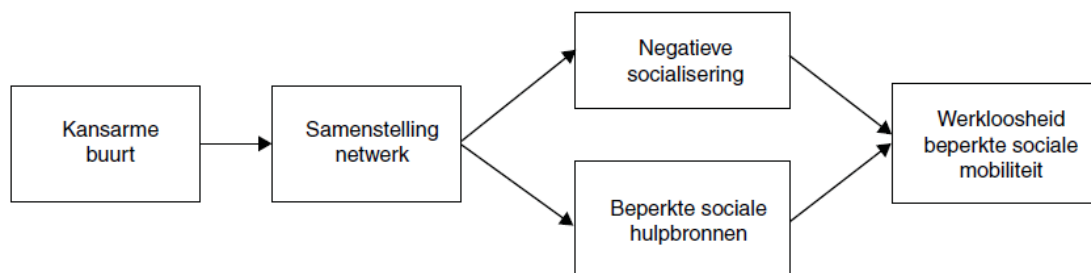
Hoofdstuk 3: Relevante aspecten van achterstandswijken

Achterstandswijken komen vaak voort uit de ruimtelijke concentratie van sociale huurwoningen. Het feit is dat deze wijken lager opgeleiden en armere huishoudens aantrekt (Laan Bouma-Doff; van der, 2005). Allochtonen zijn oververtegenwoordigd in deze categorieën en achterstandswijken zijn als gevolg hiervan dus vaak etnisch heterogeen. Dit hoofdstuk wordt onderverdeeld in de kopjes werkloosheid, integratie en sociaal kapitaal en schoolprestaties. Uit de literatuur bleek dat achterstandswijken vooral deze drie onderwerpen beïnvloeden.

Werkloosheid

Naar de ontwikkeling en het aanhouden van werkloosheid in achterstandswijken is in Nederland heel weinig onderzoek gedaan. Dit komt mede omdat welvarende Europese landen een anti-armoede beleid toepassen. In Nederland zijn niet zulk arme mensen als in Amerika. Het effect van de buurt is in Amerika relevanter en meer onderzocht.

Amerikaans onderzoek heeft twee hypothesen ontwikkeld over de belemmering van de ontwikkeling van inwoners van achterstandswijken: de negatieve socialiseringstheorie en de sociale isolatietheorie.

De negatieve socialiseringstheorie gaat uit van het feit dat in achterstandswijken veel kansarme mensen wonen. Door een gebrek aan financiële en materiele hulpbronnen zijn de inwoners minder in staat grotere afstanden af te leggen (Pinkster, 2008). De identiteit van de personen in de wijk wordt dus met name bepaald door de samenstelling van de wijk (Oosterling, 2010). Kansarme inwoners van achterstandswijken kunnen afwijkende normen en waarden ontwikkelen op het gebied van werk. Gedrag en normen en waarden die in de achterstandswijken normaal worden gevonden maar die afwijkend zijn van

andere delen van de Nederlandse maatschappij. ‘Besmettelijke werkloosheid’ is een term die hieruit voortkomt (Pinkster, 2008). Werkloosheid wordt in achterstandswijken normaal gevonden, en de inwoners worden ontmoedigd om nog te zoeken naar banen (Wacquant, 1993). De jongeren worden hierdoor ook minder aangespoord harder te studeren. Een gevolg hiervan kan zijn dat bewoners minder snel verhuizen naar andere wijken. Omdat in andere wijken andere normen en waarden overheersend zijn.

“De sociale isolatiethese gaat ervan uit dat het wonen in een arme wijk voor kansarme bewoners de toegang beperkt tot sociale hulpbronnen, die nodig zijn om hun sociale positie te verbeteren” (Pinkster, 2008). In arme buurten weerspiegelt zich een kansarm netwerk met weinig nuttige sociale hulpbronnen. Sociale hulpbronnen kunnen twee positieve effecten hebben. Ze kunnen sociale posities verstevigen en kunnen, in mindere mate, ook steun zijn voor een opwaartse sociale mobiliteit (Gaag & Snijders, 2005). Voor opwaartse sociale mobiliteit kunnen contacten helpen. Zeker voor lagere banen kunnen vrienden, bekenden en familie wijzen op vacatures of aanbevelingen doen bij een werkgever. Contacten kunnen ook indirect helpen bij het vinden van een baan door advies te geven (Pinkster, 2008). Maar in achterstandswijken waar relatief veel werklozen wonen is voor vele bewoners sprake van gebrek aan sociale hulpbronnen van contacten.

Integratie en sociaal kapitaal

In achterstandswijken is ruimtelijke concentratie van allochtonen een relevant aspect. Ruimtelijke concentratie van allochtonen kan de integratie belemmeren (Laan Bouma-Doff; van der, 2005). Wetenswaardig is dat zowel allochtonen als autochtonen de achteruitgang van de wijk zien samen gaan met de instroom van allochtonen, echter zien allochtonen dit uitsluitend over de instroom van allochtonen van andere etniciteit (Laan Bouma-Doff; van der, 2005). Het SPVA-onderzoek (Sociale positie en voorzieningengebruik allochtonen, 1998-2002) toont aan dat de belemmering van integratie in het bijzonder geldt voor de kansrijke allochtonen. Voor de bevordering van de integratie is het voor kansrijke allochtonen dus van groter belang om in witte wijken te wonen, dan voor kansarme allochtonen. Echter, als de mogelijkheid wordt geboden om naar wittere wijken te verhuizen, dan zullen de kansrijken de wijk als eerste verlaten en hou je een getto over. Aannemelijk zou zijn dat dit voorbeeldgedrag kansarme inwoners zou aanzetten om ook te verhuizen naar betere wijken, maar dit blijkt niet het geval. De eerder genoemde verschillen in normen en waarden zou deze paradox kunnen verklaren.

Een hoge verhuiscratio, werkloosheid en etnische heterogeniteit in achterstandswijken belemmeren de aanwezigheid van mogelijk bridging en sociaal kapitaal. Deze aspecten zorgen voor veel verandering en verschillen in de wijk en kunnen daarom afbreuk doen aan de sociale omstandigheden in de wijk (Sampson, Morenoff & Earls, 1999).

Tevens is er een afname van de regulerende rol van personen in de sociale omgeving door middel van toezicht, controle en roddel (Pels, et al. 2009). Dit komt waarschijnlijk door de techniek die ons thuis houdt en onze sociale omgeving veel wijder maakt. Mensen hebben computers, internet en werken niet meer in de eigen wijk door het gebruik van auto's en openbaar vervoer.

De afgelopen decennia is het belang van de directe woonomgeving, voor de ontwikkeling en integratie van mensen, alleen maar afgenomen (Kempen, 1999). Integratie zou doorgaans niet meer op wijkniveau plaatsvinden omdat de levens zich op grotere niveaus afspelen (Pinkster, 2008). Echter, er wordt ook betoogd dat voor lager opgeleide en armere huishoudens de woonomgeving nog wel van betekenis is, omdat deze huishoudens gemiddeld meer contacten houden met de buurt (Musterd & Goethals, 1999)(Laan Bouma-Doff; van der, 2005). Het feit is dat armere kinderen gebrekkig maatschappelijk participeren, zij maken daarom meer gebruik van de directe omgeving om te spelen en andere kinderen te ontmoeten. Dit is een mogelijke barrière voor een sociale mix. De arme en niet-arme kinderen komen weinig met elkaar in contact omdat zij verschillende ontmoetingsterreinen hebben (Jehoel-Gijsbers, 2009).

Schoolprestaties

Al 40 jaar is bekend dat de samenstelling van scholen de leerervaring en prestaties van kinderen sterk beïnvloedt. Deze beïnvloeding kan zowel positief als negatief werken. Concentratie van zeer kwetsbare leerlingen in 'explosieve situaties' kan als gevolg hebben dat deze leerlingen tot verstotelingen van de samenleving uitgroeien (Paulle, 2006). Tientallen studies hebben, in de afgelopen 40 jaar, al conclusies getrokken dat concentraties van kinderen van arme, laag opgeleide ouders, de schoolprestaties significant verminderden (Paulle, 2006). Leerlingen van zwarte scholen presteren dus niet veel slechter door de concentratie van allochtonen, maar door de sociaal-economische achtergrond van de ouders (Commissie Blok, 2004). De sociaal-economische achtergrond van de ouders voorspelt het beste de schoolprestaties van de leerlingen.

Hoofdstuk 4: Hoe beïnvloeden de problemen in gezinnen en de aspecten van achterstandswijken elkaar?

Welke relaties zijn er tussen problemen in gezinnen en aspecten van achterstandswijken? In dit hoofdstuk wordt gepoogd veronderstellingen te doen over versterkende effecten tussen problemen in gezinnen en aspecten van achterstandswijken. De negatieve invloeden van achterstandswijken kunnen met name gekoppeld worden aan vrijheid van jongeren als gevolg van problemen in gezinnen. Er worden vijf veronderstellingen genoemd voor de versterking van problemen.

Op straat

Jongeren uit gezinnen met problemen kunnen op verschillende manieren vaker op straat terecht komen dan andere kinderen. Ouders die niet meer opvoeden, slechte schoolprestaties, spijbelen, maar ook een autoritaire aanpak kan jongeren de straat op drijven. Jongeren, die om deze redenen op straat terecht komen, hebben regelmatig ook zelf problemen. In achterstandswijken wonen relatief veel van deze gezinnen en dus ook jongeren. Bovendien is het toezicht in de wijk de afgelopen decennia afgenomen. De kans dat in achterstandswijken veel contact met leeftijdsgenoten negatieve effecten heeft op jongeren is groot. Daarom wordt ook wel de term 'hoogrisico buurt' gebruikt (Leventhal & Brooks-Gunn, 2000).

Vrijheid

Naast het gevaar van op straat belanden, vormt ook de vrijheid van jongeren uit gezinnen met problemen een risico op negatieve gevolgen. In een achterstandswijk, wonen veel armere huishoudens. Dit feit kan een voor jongeren, met veel vrijheid, een extra valkuil betekenen. Want arme kinderen tonen vaker dan welvarende kinderen regelovertredend gedrag. Jongeren met veel vrijheid en die vaak op straat zijn, hebben een grotere kans in contact te komen met delinquente jongeren in achterstandswijken. Delinquente vrienden kan een signaal zijn van een aanstaand veelpleger (Willemen, et al. 2010). Aan de hand van de bovengenoemde combinatie van vrijheid en de negatieve invloeden uit achterstandswijken, kan aangenomen worden, dat opgroeien in een gezin met problemen én een achterstandswijk, leidt tot een meer dan evenredige kans op delinquent gedrag.

Stigmatisering

Marokkaanse en Turkse leerlingen zijn op school relatief vaak slachtoffer van discriminatie (Verkuyten & Thijs, 2002). Vooral in Marokkaanse kringen kan het gevoel van stigmatisering er toe leiden dat deze kinderen zich terug trekken in hun Marokkaanse of Moslim identiteit (Pels, 2003 2005). Dit werkt als een neerwaartse spiraal omdat de stigmatisering dan concreter wordt. Daarbij komt, dat in achterstandswijken het relatief makkelijk is voor de Marokkaanse jongeren om hun Marokkaanse identiteit aan te nemen omdat er relatief veel Marokkanen in deze wijken wonen. Hierdoor komt het regelmatig voor dat etnische isolaties ontstaan. Dit werkt integratie belemmerend.

Normen en waarden

De Koning (2008) wijst op het feit “dat moslimjongeren voortdurend moeten schipperen tussen verschillende loyaliteiten: de islam, hun ouders en de Nederlandse samenleving. Problemen voor hen ontstaan niet als gevolg hiervan, maar als gevolg van het feit dat loyaliteiten verabsoluteerd worden en dat de jongeren steeds meer worden gedwongen om te kiezen” (Pels, et al. 2009). Pels toonde in 1991 al aan dat kinderen flexibel genoeg zijn om de overgang gezin en school te verwerken, mits deze elkaar niet zwartmaken.

Hedendaagse inzichten in de ontwikkeling van gedrag, emoties, denkbeelden en de hersenen benadrukken dat een bewuste beïnvloeding van de omgeving positieve effecten heeft op pubers. Die beïnvloeding is met name effectief als de verschillende personen uit de directe omgeving dezelfde boodschap verkondigen naar jongeren (Willemen, et al. 2010). Verondersteld mag worden dat in achterstandswijken minder vaak dezelfde boodschap verkondigd wordt dan in andere wijken. Verschillende culturen uiten verschillende geloofsovertuigingen, arme, lager opgeleide bewoners hebben afwijkende normen en waarden dan de maatschappelijke standaard, en leraren verkondigen de overheersende Nederlandse normen en waarden. In wittere wijken wonen heerst een algemenere gedachte van normen en waarden (Pinkster, 2008).

Andere problemen zijn wel relevant maar worden niet versterkt door de combinatie van problemen in gezinnen en achterstandswijken. Armoede belemmert de maatschappelijke participatie van jongeren en hierdoor ook een

deel van de ontwikkeling van sociaal kapitaal. Maar een concentratie van armoede betekent niet dat de ontwikkeling van sociaal kapitaal voor een individu sterker wordt belemmerd. Een hoge verhuisratio, werkloosheid en etnische heterogeniteit in achterstandswijken kunnen de ontwikkeling van sociaal kapitaal ook verhinderen. Maar er kan geen veronderstelling gedaan worden over effecten op problemen in gezinnen thuis.

Hoofdstuk 5: Conclusies

Eerder is al gezegd dat in Nederland is nog bijna geen onderzoek gedaan naar effecten uit de buurt. Vooral empirisch onderzoek ontbreekt. Aan de hand van dit onderzoek kan niet bewezen worden dat *Jongeren die opgroeien in gezinnen met problemen en in achterstandswijken wonen een extra laag toekomstperspectief hebben*. Echter kan aan de hand van de in hoofdstuk 4 genoemde combinaties en veronderstellingen wel aangenomen worden dat de stelling aannemelijk is. Interessante vragen zijn nog wel welke verschillen er bestaan tussen jongens en meisjes en allochtonen en autochtonen. Het is relevant, voor de wetenschap en het welzijn van mensen in achterstandswijken, om dit onderzoek door te zetten tot feitelijke conclusies. Cijfers die laten zien hoe huidige situaties van personen eruit zien, in relatie met de omstandigheden waarin die zelfde personen zijn opgegroeid, zouden een bijdrage kunnen leveren aan het bewijs van de stelling.

Bronnen:

Documenten

Nicis Institute.

- Berten, C. & N. de Vries, 2008, Economische kansen van etnische diversiteit,
- Crul, M., A. Pasztor, F. Lelie, J. Mijs & P. Schnell, 2009, 'Valkuilen en springplanken in het onderwijs'.
- Willemen, A., C. Schuengel, C. Bijleveld, P. van Lieren, H. Koot, T. Frijns & W. Meeus, 2010, 'Van kwaad tot erger'
- Berkeley, E. & A. van Uden, 2009, 'Risicjongeren'
- Veldboer, L., R. Engbersen, J.W. Duyvendak & M. Uytterlinde, 2008, 'Helpt de middenklasse?'

Verwey-Jonkers instituut

- Daal, H.J. van, N. Broenink, E. Kromontono & N. Tabibian, 2002, 'Bevordering van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie op basisscholen'.
- Pels, T., 2010, 'Opvoeden in de multi-etnische stad'.
- Steketee, M. & M Vandenbroucke, 2010, 'Typologie voor een strategische aanpak van multieprobleemgezinnen in Rotterdam'.
- Pels, T., M. Distelbrink & L. Postma, 2009, 'Opvoeding in migratiecontext'.

Instituut KIEM.

- Commissie Blok, 2004,

Sociaal en Cultureel planbureau.

- Jehoel-Gijsbers, G., 2009, 'Kunnen alle kinderen meedoen?'

Boeken

- Laan Bouma-Doff, W. van der, 2005, 'De buurt als belemmering'.
- Buriel, R., J.A. Love & T.L. De Ment, (2006). 'The relation of language brokering to depression and parent-child bonding among Latino adolescents'. In: Bronstein, M.H. & L.R. Cote (Eds.), *Acculturation and parent-child relationships. Measurement and development*, pp. 249-71. Mahwah, New Jersey/Londen: Lawrence Erlbaum Associates.
- Pinkster, F.M., 2008, 'De sociale betekenis van de buurt'. Hst. 2.1 *Buurteffecten op sociale mobiliteit* & 2.2 *Verklaring voor sociaal economische buurteffecten*, pp. 20-24.

Artikelen

- Paulle, P., 2006, 'Voorbij de oude debatten: een voorstel voor economische desegratie van het onderwijs'

Cijfers

- CBS, 2010, 'Statistisch jaarboek'
- Verwey-Jonker instituut, 2007, 'Kinderen in Tel 2007'